

Nederlands

HAVO

vragen

Maandag 15 mei 1995

13.30–16.00 uur

toelichting

Dit examen bestaat uit 31 vragen.

Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

instructie

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Dit examen bevat vier teksten. De eerste drie teksten gaan over hetzelfde onderwerp. Tekst 4 gaat over een nieuw onderwerp.

Tekst 1 Bezeten van tv

- 1 Zeg met eigen woorden wat de hoofdgedachte is van het tekstgedeelte van de alinea's 1 en 2.

Gebruik maximaal 15 woorden.

- 2 Verslaving heeft als kenmerk dat je steeds meer van de 'drug' nodig hebt. Dat werkt bij tv-kijken op twee manieren.

Noem beide manieren.

Baseer je antwoord op het tekstgedeelte van de alinea's 10 t/m 12.

Gebruik voor elk van beide manieren maximaal 20 woorden. Voorzie de manieren van nummer 1 en 2.

- 3 De volgende vraag behoort bij tekst 1 en 2.

De handelwijze van de CBS-producers, beschreven in tekst 2, kan dienen als illustratie van wat in tekst 1 wordt beweerd.

Bij welke alinea is die handelwijze illustratief?

- a Alinea 7.
- b Alinea 13.
- c Alinea 14.
- d Alinea 15.

- 4 In de alinea's 8 t/m 11 worden drie oorzaken genoemd van tv-verslaving.
Wat hebben de eerste en de derde oorzaak gemeen?
Gebruik maximaal 15 woorden.
- 5 Wat hebben de tweede en de derde oorzaak gemeen?
Gebruik maximaal 15 woorden.
- 6 Alinea 13 en 16 gaan beide over de vervagende grens tussen de werkelijkheid van de tv en de werkelijkheid van alledag.
Toch komt in elke alinea een ander aspect van die grensvervaging aan bod.
Zeg met eigen woorden waardoor de grensvervaging ontstaat in alinea 13.
Geef geen voorbeelden.
Gebruik maximaal 15 woorden.
- 7 Zeg met eigen woorden waardoor de grensvervaging ontstaat in alinea 16.
Geef geen voorbeelden.
Gebruik maximaal 15 woorden.
- 8 *De volgende twee vragen horen bij tekst 1 en 3.*
In alinea 17 van tekst 1 staat: '(Verslaving aan) tv kan zo een vals gevoel van welbehagen creëren, dat mensen verhindert daadwerkelijk iets beters met hun leven te doen.'
Citeer uit tekst 3 een zin die als weerwoord kan dienen op de geciteerde uitspraak uit tekst 1.
- 9 Leg uit waarin het oordeel van Koole/Veenhoven (geciteerd in tekst 3) omtrent de invloed van tv op de individuele kijker verschilt van dat van Meulenberg (tekst 1).
Betrek beide visies in je antwoord.
Gebruik maximaal 30 woorden.
- 10 Tekst 1 'Bezeten van tv', begint met een inleiding van drie alinea's die samengevat kan worden met het antwoord op de vraag: *In hoeverre bestaat er zoiets als tv-verslaving?*
De tekst bestaat verder uit de volgende 4 delen:
deel 2: de alinea's 4 t/m 7
deel 3: de alinea's 8 t/m 11
deel 4: de alinea's 12 t/m 16
deel 5: alinea 17
Formuleer voor deel 2 een overkoepelende vraag, waarop het desbetreffende tekstgedeelte een antwoord geeft.
Gebruik maximaal 10 woorden.

- 11 Formuleer voor deel 3 een overkoepelende vraag, waarop het desbetreffende tekstgedeelte een antwoord geeft.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 12 Formuleer voor deel 4 een overkoepelende vraag, waarop het desbetreffende tekstgedeelte een antwoord geeft.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 13 Formuleer voor deel 5 een overkoepelende vraag, waarop het desbetreffende tekstgedeelte een antwoord geeft.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 14 Welke van de onderstaande zinnen a t/m d geeft de hoofdgedachte van de hele tekst 'Bezeten van tv' het beste weer?

- a Allerlei onderzoek wijst uit dat mensen om uiteenlopende redenen veel tv-kijken, hetgeen een grote invloed heeft op hun wereldbeeld en onder bepaalde omstandigheden kan leiden tot tv-verslaving.
- b Onderzoekjes in Nederland, Amerika, Duitsland en België wijzen uit dat mensen hun televisie niet willen missen, want voor de een is tv-kijken een middel om zich minder eenzaam te voelen, voor de ander biedt het naast informatie een aardige vorm van ontspanning.
- c Overmatig tv-kijken komt voort uit de behoefte om eenzaamheidsgevoelens tegen te gaan, depressieve stemmingen te bestrijden of je te ontspannen, maar het is de vraag of je bij dergelijk kijkgedrag moet spreken van een groot probleem.
- d Uit onderzoek naar tv-kijkgedrag blijkt dat tv-kijken zo'n sterke behoefte is geworden dat mensen hun televisie niet langer kunnen missen dan een maand, hetgeen betekent dat zij om allerlei redenen feitelijk aan het medium verslaafd zijn geraakt.

- 15 Uit dit artikel uit het maandblad *Psychologie* kan voor de risicogroep onder de veelkijkers een advies worden afgeleid.

Formuleer dat advies.

Baseer je antwoord op gegevens uit de alinea's 8 en 17.

Gebruik maximaal 15 woorden.

Milieubeweging moet in de politieke arena

- 16 In het tekstgedeelte van de alinea's 2, 3 en 4 onderscheidt de auteur drie niveaus in de milieuproblematiek.

Hieronder staan zes problemen a t/m f die met het milieu te maken hebben.

- a. De zeldzaamheid van het ijsvogeltje
- b. Het breken van een mammoettanker met olie in het Kanaal

- c. Het uitrijden van het mestoverschot op akkers en weilanden
- d. Het voortzetten van de walvisvangst (door Japan en Rusland)
- e. Volgeparkeerde straten en grachten
- f. Zorg wegens het wonen in de buurt van een kerncentrale

Deel de hier geformuleerde problemen in bij een van de drie niveaus door de letters a t/m f in te vullen in het onderstaande overzicht.

- niveau 1: ...
- niveau 2: ...
- niveau 3: ...

- 17** Zeg met eigen woorden welk verband de auteur onder de aandacht wil brengen met het noemen van de onderzoeksgegevens uit de Noorse statistieken (zie regels 28–30).

Gebruik maximaal 15 woorden.

- 18** Volgens alinea 5 zullen mensen in het rijke deel van de wereld hun levensstijl onvermijdelijk moeten aanpassen.

Geef uit die alinea twee redenen op grond waarvan mensen in het rijke deel dit zullen inzien.

Voorzie elke reden van een nummer.

- 19** In de alinea's 8, 9 en 10 bespreekt de auteur verschillende kenmerken van ons economisch systeem die funest zijn voor ons milieu.

Zeg met eigen woorden welk kenmerk van het economisch systeem hij bespreekt in alinea 8.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 20** Zeg met eigen woorden welk kenmerk van het economisch systeem hij bespreekt in alinea 9.

Neem geen voorbeelden in je antwoord op.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 21** Zeg met eigen woorden welk kenmerk van het economisch systeem hij bespreekt in alinea 11.

Gebruik maximaal 10 woorden.

- 22** De auteur onderscheidt economische en politieke factoren die ertoe leiden dat er zo weinig verandert. In zijn betoog blijken deze factoren elkaar echter te overlappen.

Geef twee oorzaken waardoor deze overlapping ontstaat.

Maak voor je antwoord gebruik van gegevens uit de alinea's 11 en 12.

Gebruik maximaal 10 woorden per oorzaak.

- 23** In het tekstgedeelte van de alinea's 12 t/m 14 worden twee mogelijke verklaringen gegeven voor het geringe succes van de milieubeweging vergeleken met dat van andere belangengroepen.

Geef deze twee verklaringen.

Voorzie elke verklaring van een nummer.

Gebruik per verklaring maximaal 15 woorden.

- 24** De overheid brengt via de Postbus-51-spotjes allerlei kwesties onder de aandacht van de burgers. Zo is er ook een spotje met de slagzin 'Een beter milieu begint bij jezelf'.

Hoe zou de kritiek van deze auteur luiden op deze slagzin?

Maak voor je antwoord gebruik van gegevens uit de alinea's 14 en 25.

Gebruik maximaal 30 woorden.

- 25** Leg met eigen woorden uit waarom de milieubeweging in de slotalinea wordt omschreven als een 'tegenbeweging'.

Baseer je antwoord op gegevens uit de alinea's 13 t/m 16.

Gebruik maximaal 25 woorden.

- 26** De tekst 'Milieubeweging moet in de politieke arena' kan in vier opeenvolgende, aansluitende delen verdeeld worden. Na deel 1, de eerste inleidende alinea, volgen:

deel 2, alinea's 2 t/m 5

deel 3, alinea's 6 t/m 12

deel 4, alinea's 13 t/m 16

Motiveer deze indeling van de tekst door voor de delen 2 t/m 4 een kopje te formuleren dat het onderwerp van elk tekstdeel weergeeft.

Geef een passend kopje voor deel 2.

- 27** Geef een passend kopje voor deel 3.

- 28** Geef een passend kopje voor deel 4.

Gebruik maximaal 10 woorden per antwoord.

- 29** Citeer uit de eerste alinea van tekst 4 (alinea 1) de zin die de stelling bevat die de auteur in de rest van de tekst onderbouwt.

- 30** Welke van de onderstaande zinnen a t/m d geeft de hoofdgedachte van de hele tekst "Milieubeweging moet in de politieke arena" het beste weer?
- a Al sinds de eerste wereldconferentie over het milieu is duidelijk dat er sprake is van ernstige problemen op allerlei niveaus en dat alle leven op aarde daadwerkelijk bedreigd wordt als de politici niet op nationale en internationale schaal naar oplossingen zoeken.
 - b De milieu-organisaties in Nederland zijn het wat betreft de omvang en de ernst van de milieuproblemen voldoende met elkaar eens om de krachten te kunnen bundelen en door actief politiek optreden het eenzijdig economische beleid te vervangen door een samenhangend regeringsbeleid.
 - c In de economische wetenschap worden niet alleen delfstoffen, maar ook schone lucht, grond en water als produktiemiddelen gezien en omdat veel politici geneigd zijn strikt economische problemen voorrang te geven, blijven daadwerkelijke maatregelen ten gunste van het milieu maar steeds uit.
 - d Tot nu toe is er ten onrechte nog geen werk gemaakt van een grondige aanpak van de milieuproblemen, hetgeen te wijten is aan het feit dat economische belangen steeds weer opnieuw verheven worden boven het belang van een leefbare wereld.
- 31** In het slot van de tekst worden aanbevelingen gedaan voor het optreden van de moderne milieubeweging.

Formuleer drie raadgevingen.

Baseer je antwoord op gegevens uit de alinea's 13 t/m 15.

Gebruik maximaal 15 woorden per raadgeving.

Formuleer je antwoord als een raadgeving.

Voorzie elke raadgeving van een nummer.